

23 februari 2020 – dankzegging Heilig Avondmaal

**VAN DE AVONDMAALSTAFEL....
AAN TAFEL BIJ EEN TOLLENAAR**

Bijbellezing: Mattheus 9, vers 9 t/m 13

Van de Avondmaalstafel gaan wij nu naar een andere tafel, naar de tafel in het huis van Mattheus. Mattheus had Jezus namelijk op het eten uitgenodigd. Maar op deze ontmoeting met Jezus kwamen nog veel meer collega's van Mattheus af. En ook andere personen. 'Tollenaren en zondaren', zo omschrijft Mattheus hen. Misschien heeft hij dit wel met een glimlach opgeschreven, aangezien het heel goed mogelijk is dat Mattheus de schrijver van het Evangelie zelf deze Mattheus de tollenaar is geweest en dit dus over zichzelf schrijft.

Op dit huis vol 'tollenaren en zondaren' komen vervolgens ook nog een aantal Farizeeërs af. Maar zij zetten geen stap over de drempel. Want dat zou betekenen dat zij onrein zouden worden, want met tollenen en zondaren ga je als rechtzinnige jood niet om. Je hoort de Farizeeërs daarom waarschijnlijk bij de deur met de leerlingen van Jezus discussiëren: 'waarom eet jullie Rabbi met tollenen en zondaren?' Hoe kan Hij als joodse Rabbi Zich nu in dit gezelschap begeven en met hen aan tafel gaan? Aan tafel gaan, dat is in het Midden Oosten namelijk meer dan de lunch gebruiken. Met elkaar aan tafel gaan, dat is je verbondenheid met elkaar gestalte geven. Je aan elkaar verbinden. Jezus wekt hiermee de schijn dat Hij het gedrag van die tollenen en zondaren gewoon goedkeurt. Hoe kan Hij dat doen?

Ik wil met u proberen om heel dicht in de buurt van dat tafelagezelschap in het huis van Mattheus te komen... om te begrijpen wat Jezus hier doet en wat dit voor ons betekent.

Waar ik mee wil beginnen, is dat dit voorval volgens mij ingewikkelder is en ook meer betekenisvol is dan het lijkt. Jezus heeft Zich niet laten overhalen om even binnen te komen en een glaasje met elkaar te drinken: 'Kom toch, niet altijd zo serieus preken, we moeten toch ook een keer plezier hebben met elkaar?' Zo wordt het verschil tussen Jezus en de Farizeeërs wel eens uitgelegd. Alsof die Farizeeërs heel wettisch waren, streng, alleen maar bezig met regeltjes... en dat Jezus een stuk soepeler was in zaken betreffende Gods Wet. Maar als je de Bergrede hebt gelezen, dan weet je dat dit niet het geval is. Jezus zei zelfs in de Bergrede dat ons naleven van Gods wetten nog overvloediger, nog nauwkeurig en met nog meer inzet moest dan hoe de Farizeeën de Wet van God naleefden en dat wij anders niet tot Gods Koninkrijk zouden behoren. Jezus is bepaald niet soepeler in het navolgen van Gods geboden, niet luchtiger, wat meer relaxed, de regels wat oprekkend. Integendeel.

Je merkt het ook aan wat Jezus zegt, als Hij de Farizeeërs hoort discussiëren met Zijn leerlingen. Jezus mengt zich in dit gesprek en geeft als reactie op de vraag van de Farizeeërs waarom Hij met deze tollenen en zondaren eet: 'wie gezond zijn, hebben geen dokter nodig, maar wie ziek zijn.' Jezus zegt hiermee impliciet dat die tollenen en zondaren ziek zijn. Jezus beaamt: 'Het is inderdaad niet goed met hen. Zij zijn ziek.' En daarna zegt Jezus ook nog: 'Ik ben niet gekomen rechtvaardigen te roepen, maar zondaren'. Met andere woorden: jullie zijn die rechtvaardigen en zij die zondaren. Jezus hanteert precies dezelfde criteria als de Farizeeërs. Hij is niet soepeler. Alleen *maakt Hij andere keuzen*. En dan komen wij al een stap verder met wat hier aan de hand is...

Even over die Farizeeërs, een klein stukje uitleg

De Farizeeërs zagen het als hun opdracht om heel nauwkeurig de wetten van God te onderhouden. Het was namelijk een heel turbulente tijd waarin men leefde: het volk van God, het volk Israël, bevond zich onder de macht van een heidense koning. Het Beloofde Land was onderdeel geworden

van het grote Romeinse Rijk. En hoe moest je hier nu als joden in staan? Er was een aantal mogelijkheden: er waren mensen die met geweld de Romeinen het land probeerden uit te jagen. De Zeloten, zo wordt die stroming van politieke rebellen genoemd. Er waren mensen die - tegenovergesteld aan deze Zeloten - heel pragmatisch ervoor kozen om er maar het beste van te maken en juist zo goed mogelijk met de Romeinen samen te werken. Dat waren de Sadduceeën – een groep joodse leiders – maar ook bijvoorbeeld de tollenen die in opdracht van de Romeinen belasting indenden (en daar zelf ook niet bepaald slechter van werden, financieel gezien). En dan waren er ook de Farizeeërs. Zij kozen niet voor een politieke weg van verzet of overgave, zij kozen voor een geestelijke weg: zij geloofden dat God hen zou verlossen van de Romeinen. Maar dan moesten zij zich wel aan God toewijden, zichzelf reinigen en heiligen. Zij moesten als volk van God klaarstaan om God hun Redder te verwelkomen en bereid zijn om God te willen dienen en eren. Omdat niet heel het volk hier zo overdacht en meer geneigd was om de zaken vooral politiek te bekijken, zagen de Farizeeërs zich als plaatsvervangend voor heel het volk. Zij waren 'de heilige rest' om het met een term uit het boek Jesaja te noemen. De 'waren', 'het ware volk van God' in tegenstelling tot het hele volk dat afvallig was geworden, liberaal, of veel te politiek, gemakzuchtig of juist veel te gewelddadig.

Het is denk ik goed om even wat meer sympathie voor die Farizeeërs op te brengen in plaats van hen gelijk te beschuldigen van saai en streng en veel te veel bezig met allemaal wetjes en regeltjes. Waarschijnlijk hebben de Farizeeërs en Jezus in bepaalde opzichten heel veel overeenkomsten gehad met elkaar en konden zij elkaar heel goed begrijpen. Jezus zien wij hier dan wel in het huis van Mattheus de tollenaar, maar op andere plaatsen in de Evangelieën zien wij dat Jezus ook bij Farizeeërs aan tafel aanging en aan de verbondenheid met hen gestalte gaf. Maar hier bij Mattheus maakte Jezus een keuze, een voor de Farizeeërs onbegrijpelijke keuze, door de maaltijd met een tollenaar te gebruiken en Zich zo met hem te identificeren. En daarom nogmaals: wat is er aan de hand?

Nu, ik denk dit: Jezus verlangt ernaar dat ook zij, ook die tollenaars en andere zondaars (zoals de niet-rechtzinnigen op een hoop worden geveegd), dat ook zij tot Gods volk zouden gaan behoren. Jezus stelde hier in het huis van Mattheus de grenzen niet wijd open voor alles en iedereen wat je ook maar doet... *Hij stapte Zelf over de grens om die tollenen en zondaren de grens over te trekken om binnen het Koninkrijk van God te komen*. Jezus ging niet aan tafel bij de tollenen omdat Hij zich daar veel prettiger voelde dan bij die ziekmakende Farizeeërs die veel te vroom waren..., nee, Hij verlangde ernaar dat deze tollenaars door Zijn helende aanwezigheid zouden herstellen, zouden veranderen, dat zij gezond zouden worden, zoals de hemelse Vader ook hun leven had bedoeld.

En daarmee bracht Jezus niet alleen de tollenen daar in het huis van Mattheus, maar ook de Farizeeërs die bij de voordeur bleven staan tot het hart van God. Jezus bracht beide partijen – totaal verschillend van elkaar - tot het hart van God en de kern van Gods Wet... en dat is: liefde. Niet gemakzucht of soepelheid, maar liefde tot de medemens dreef Jezus ertoe om met hen aan tafel te gaan, hoe vreemd het ook leek. Jezus verlangde ernaar om een volk bij elkaar te roepen, niet alleen bestaande uit Farizeeërs, maar ook uit tollenen. Ook zij moesten erbij komen. Allemaal verschillende groepen, mensen uit allemaal verschillende sociale lagen en met allemaal verschillende politieke voorkeuren, mensen met allerlei verschillende levenssituaties, met totaal verschillende levensverhalen, die samen God zouden dienen en Gods Koninkrijk zullen vormen. Daarom riep Jezus ook twaalf discipelen bij elkaar die totaal niet bij elkaar pasten: vissers, maar ook een tollenaar zoals Mattheus en een Zeloot zoals Simon. Ze zouden elkaar in die tijd de tent uit hebben gevochten. Simon de Zeloot zou buiten staan over te geven, in plaats van het huis van een tollenaar binnen te gaan. Maar

hier bij Jezus zitten ze samen aan tafel. En misschien hebben ze het wel met elkaar gehad over hoe zij echt weer als één volk God zouden kunnen dienen, wie weet?

Dat was het wat Jezus dreef. Jezus gooide niet al die reinigingswetten overboord, maar plaatste deze wetten ze onder de twee hoofdgeboden van God, de kerngeboden waar het om gaat in het leven: liefde tot de ander. En liefde tot God. En daarom citeert Jezus vervolgens ook een tekst van de profeet Hosea (Hosea 6, vers 6): 'Ik wil barmhartigheid' – zegt God – 'en geen offer'. Natuurlijk zijn die offers belangrijk. Natuurlijk zijn al die wetten van God voor het joodse volk belangrijk. Ook die reinigingswetten. Maar pas op dat je niet in die uiterlijke zaken blijft hangen, zo laat Jezus hier zien. Pas op dat het niet een lege huls wordt, alleen een ritueel of gewoonte. Zorg ervoor dat je alles wat je doet verbonden is en gevoed wordt vanuit de liefde. De liefde tot God en de liefde tot de naaste.

Wij krijgen straks op deze Avondmaalszondag aan het einde van deze dienst ook de Tien Geboden, Gods wetten, mee naar huis om ze in praktijk te brengen. Vandaag mochten wij vieren dat wij in Gods nabijheid mogen leven, dat wij gered mogen zijn, dat wij het eeuwige leven hebben mogen ontvangen door het offer van Christus' dood. Blijf daarom dicht bij deze God, door Gods geboden te houden, door tot Zijn eer te leven. Maar alle keuzen die u daarin maakt, alle dingen die jij zal gaan doen of zal gaan laten..., doe het niet alleen uit verplichting, als een gewoonte, 'gewoon omdat het moet', doe het vanuit die liefde tot God en de liefde tot de naaste. De liefde die wijzelf hebben mogen ontvangen in het Avondmaal. Die liefde die Jezus zocht bij de tollenaars en wilde opwekken bij de Farizeeën.

Dat is heel eenvoudig de opdracht die u vanmiddag mee naar huis krijgt. Doe alles wat je doet vanuit de liefde tot God en de liefde tot de naaste. Maak op basis daarvan je keuzen. Onderzoek wat er in je hart en in je hoofd, je gedachten en gevoelens leeft... en in hoeverre dat voortkomt uit de liefde tot God en liefde tot de naaste. De woorden die je spreekt. De keuzen die je maakt. Je houding naar een ander toe. De gedachten over een ander die je in je hoofd de ruimte geeft: zijn het heilzame, goede gedachten, of zijn het vooroordelen, persoonlijke voorkeuren, roddels? Vanuit de liefde tot God en de liefde tot de naaste zal je soms heel andere keuzen maken dan misschien verwacht. Zoals Jezus bij Mattheus.

Het is eigenlijk een heel heldere opdracht: doe alles wat je doet vanuit de liefde tot God en de liefde tot de naaste. Maar hoe zou het nu kunnen dat de Farizeeërs daar zo'n moeite, of zo'n huiver voor zouden hebben gehad? Ik wil toch nog even naar hen kijken, om hen beter te begrijpen, maar ook om misschien meer over mijzelf te leren...

In ieder geval waren die tollenaars waarschijnlijk gewoon vreselijke mensen. Het waren niet hulpbehoevende, kwetsbare mensen waar je – ondanks dat ze er zo anders uitzien – een stukje aandacht aan geeft. Liefde voor de kwetsbare mensen hoeven wij in de kerk vaak niet uit te leggen, hooguit nog wat aan te moedigen zo nu en dan, maar liefde voor de tollenaars? Tollenaars teerden op jouw geld. Het waren de bankiers met die bonussen over de rug van anderen heen. Het waren de topmanagers die een riant salaris hadden terwijl er in de bedrijfslagen onder hen een ontslagronde moet plaatsvinden en de anderen harder moeten werken. Het kon die buurman van je zijn, met een mooi huis, vier keer op vakantie, maar wel een 'geen collecte'-sticker op zijn voordeur. Jezus stapt toch over de drempel van het huis van Mattheus heen. Uit liefde voor Zijn Vader: want ook deze mensen moesten meedoen in het Koninkrijk waar Gods Naam geheiligd moest worden. Jezus stapt toch over de drempel heen. Uit liefde voor deze mensen, ook al voelden zij zich kerngezond, Jezus wist dat ook zij innerlijke genezing nodig hadden. Herstel. Dat zij door God genade heel mochten worden, mens voor Gods aangezicht. En vanwege deze diepe liefde voor God en deze opofferende liefde voor de ander

overtreedt Jezus de reinheidswetten... om deze tollenaars en zondaars rein voor God te stellen. ... Kan ik en kunt u ook zulke grenzen overstappen? Of zit bij mij toch nog iets van jaloezie in de weg – voor alles wat mijn ongelovige buurman kan, doet en heeft en ik niet? Heb ik liefde, de liefde van Christus, voor mensen die uit de hoogte doen? Is er bij mij betrokkenheid voor mensen die zichzelf met hun gedrag buiten het Koninkrijk van God hebben geplaatst?

Maar misschien was het probleem van de Farizeeën ook wel iets anders: in al die veranderingen in hun samenleving van toentertijd zochten zij houvast, houvast in Gods wetten... en hielden zij zich daar zo krampachtig aan vast en trokken zij de muren tussen hen en de ander zo hoog op dat de liefde binnen die muren opdroogde. Onzekerheid door alle turbulentie en veranderingen. En daardoor meer naar binnen gekeerd zijn. En meer bezig met de juiste vorm en de vaste tradities dan met het hart van het geloof.. Je zou ook als kerk zomaar in die val kunnen stappen. Sommige kerken zie je in onze tijd allemaal van kleur veranderen, omdat zij achter alle veranderingen en ontwikkelingen in de maatschappij aanhollen. Maar sommige andere kerken zie je inderdaad de muren nog hoger optrekken om zich te verschuilen voor de boze wereld. Maar het hoeft niet eens zo'n op hol geslagen gemeente of zo'n stijf kerkelijk bolwerk te zijn hoor..., als gemeente kan je met al je laagdrempeligheid en missionaire betrokkenheid ook uitstralen naar de buitenwereld dat de ander er niet bij hoort, juist door het zo goed te hebben met elkaar, als groepje samenklitten... en soms stiekem zo gehecht te zijn aan je eigen manier van geloven of kerkzijn dat mensen het gevoel hebben dat zij zich hier niet bij kunnen aansluiten. Het is nog niet zo makkelijk om Jezus te volgen en daarvoor je eigen gewoonten, regels en opvattingen te overstijgen.

Jezus hield vast aan Gods wetten. Hij maakte het niet allemaal makkelijker dan het is. En tegelijkertijd kon Hij wel bij tollenaars aan tafel zitten. Wat prachtig om je geloofsidentiteit vast te houden... en tegelijkertijd zo open naar de ander te kunnen zijn.

Om Jezus echt in deze week te volgen in Zijn betrokkenheid op de mensen die op Zijn weg kwamen..., om Jezus echt te volgen in Zijn opzoeken van mensen die niet gezond waren maar de dokter nodig hadden..., om zo Jezus te volgen moet je deze week steeds weer in herinnering roepen dat je Avondmaal hebt mogen vieren vandaag.

Want hier aan de Avondmaalstafel hebben wij gevierd dat tollenaars en Farizeeërs, rechtvaardigen en zondaren, mogen delen in Gods genade. Dit is waartoe Jezus ons heeft geroepen. Zoals die twaalf discipelen eens bij Jezus aan tafel – een visser, een tollenaar, een Zeloot, wat een verschillen! Wat een onderlinge spanning normaal gesproken! – zo mochten wij hier zitten: als een klein gedeelte van Gods Koninkrijk, Gods Koninkrijk dat eens heel deze aarde zal omvatten en bevatten.

Hier aan de Avondmaalstafel hebben wij onze ware identiteit mogen vinden – wij zijn van Christus! – en daarom hoeven wij niet bang te zijn om grenzen over te stappen, gewoonten los te laten, over onze eigen voorkeuren heen te stappen. De liefde van Christus, dat is onze grond, ons houvast en onze bron!

Hier aan de Avondmaalstafel hebben wij mogen ontdekken hoe Christus naar ons kijkt. Met gunnende liefde. Genadevolle liefde. Jezus neemt de zondaars aan. Nemen wij dat gewoon voor lief..., of zet het ook ons in beweging naar de andere zondaren toe?

Wij zijn van de Avondmaalstafel vanmiddag naar de tafel van Mattheus gegaan. En vanaf daar gaan wij nu verder. Naar welke tafel zal Christus ons deze week meenemen? Volg Hem maar. Met dezelfde gunnende, opzoekende liefde.